

MAGYAR KÖNYVEK FRANKFURTBAN (1625).

Évek óta foglalkoztat az a kérdés, hol és milyen körülmények között lép be a magyarság Európa irodalmi tudatába. Kutatásaim során¹ kiderült, hogy alig van a magyar szellemi életnek fontosabb mozzanata és teljesítménye, amelyről a külföld ne vett volna tudomást. A kultúrbarbarizmus, az «illiterátus»-ság vádjá, amellyel elsősorban a humanisták illetik Magyarországot, igen termékenynek bizonyult: a szellemi magyarság képviselői mindent elkövetnek, hogy megcáfolják. A vita századokig tart s azzal az eredménnyel jár, hogy a magyar műveltség kérdése napirendre kerül s ott is marad most már mindvégig. Útleírások, történeti és művelődéstörténeti munkák, a külföldi iskolák magyar származású tanárai és hallgatói révén egyre gazdagabb magyar vonatkozású «szellemtörténeti» anyag szivárog lexikonokba, bio- és bibliografiákba. Akad néprajzi, karakterológiai kísérlet, amely oldalakon keresztül jellemzi és elemzi a magyar embert (J. Boemus, Joh. Barclay). Janus Pannonius, Bonfinius, Turóczi János, Dudith András, Sambucus, Dávid Ferenc, Szegedi István, Pázmány, Istvánffy Miklós, Szenczi Molnár Albert... lassanként elidegeníthetetlen alkotórészeivé válnak az európai irodalomtörténet állományának, s ez nemzedékről-nemzedékre, századról-századra egyre újabb elemekkel bővül. Egy elem azonban alig szivárog át a határon: a magyarnyelvű irodalom. Annál meglepőbb s a maga nemében egyedül áll az a rövid könyvjegyzék, amelyre egy 1625-ben megjelent frankfurti bibliografiában akadtam. Ez a bibliografia — *Bibliotheca exotica, sive Catalogus officinalis librorum peregrinis linguis usualibus scriptorum, videlicet Gallica, Italica, Hispanica, Belgica, Anglica, Danica, Bohemica, Ungarica, etc. omnium quotquot... in Nundinis Francofurtensibus prostant ac venales habentur*. Francofurti, Par Balthasar Ostern. Anno MDCXXV. — felsorolja a Frankfurtban kapható francia, olasz, spanyol, holland, angol könyvek tömegét s végül néhány magyar könyvre is felhívja az olvasó figyelmét. Csupa századeleji «újdomság»-ról van szó, — ez kedvező fényt vet a frankfurti könyvkereskedelem fűrgeségére. Itt adjuk a jegyzéket: kétségtelenül több pusztá furcsaságnál, igazi művelődési okmány.

**Catalogus Librorum Hungaricorum qui Francofurti
in bibliopoliis et officinis prostant.
Libri Theologici.**

Codex Bibliorum in linguam Ungaricam translatus. Prostat Francofurti apud Viduam Levini Hulsii. in 4.º — Psalterium Hungaricum. Szent David kiralynac es Prophetanac Szaz ötren (igy!) Soltari az Franciain notaknac és ut tsekneec (!) módgyokia most uyonna Magyar versekre fordittac és rendeltettac az Scinzi Molnar Albert által. Herbornae apud Christophorum Rab. 12. 1607. (Leírását l. Szabó, I. 187 l.) — Biblia Sacra in Ungaricam linguam

¹ L. következő tanulmányaimat: *Czvittinger Specimenjének német visszhangja* (Munkácsi-émlékkönyv 1930). — *Ungarns Eintritt ins literarhistorische Bewusstsein Deutschlands* (Deutsch-Ungarische Heimatsblätter.) 1930—31. 1933). — *A magyar nyelv felfedezése*. Budapest, 1933.

² Károlyi—Szenczi Molnár, Hanau 1608. Leírását l. Szabó, I. 188 l.

translata. Oppenheimij apud viduam Levini Hulsii in 8. 1612. (L. u. o. 197. l.) — Alberti Molnari Szenciensis Ungari Postilla Abrahami Sculteti e Germanica in Ungaricam linguam conversa. Oppenheimii, apud Hieron. Gallerum in 4. 1617. (L. u. o. 214. l.) — Secularis Concio Evangelica Sculteti in Ungaricum Sermonem conversa per Albertum Molnarum, Ungarum, Rectorem Scholae Oppenheimensis. Oppenheimii, Hieron. Galler. 4. 1618. (L. u. o. 217. l.) — Basilicon Doron Ungarice conversum a Georgio Korotz cum annexis trium praeclarissimorum virorum epitaphiis... Oppenheimii, in officina Galleri in 12. 1612. (L. u. o. 198. l.) — Confessio Helvetica Ungarice conscripta. Oppenheimii ap. Hieronym. Galler. 8. 1616.¹

TURÓCZI-TROSTLER JÓZSEF.

Helyreigazítás.

Az IK. mult évi folyamának IV. füzetében közöltem Szabolcska Mihály hagyatékából Masznyik Endre evangélikus főiskolai tanárnak Szabolcskához írt leveleit; az egyikben (407. l.) súlyos vádak olvashatók Trsztynszky evangélikus lelkészről. Ezekre a vádakra vonatkozólag Raffay Sándor dr., a bányai evangélikus egyházkerület püspöke, akinek — épúgy mint Masznyik Endrének — Trsztynszky tanára, majd tanártársa volt, a következő helyreigazító nyilatkozatot küldte:

Trsztynszky magyar-tót lelkész és esperes, aki csakugyan komoly püspök-jelölt volt, soha sem volt «komisz fráter». Egyébként Masznyik Endre egyik leányának keresztapja is volt. Őt tartottuk és tartotta mindenki a dunán-inneni kerület magyar nemzeti érzésben vezérkedő papjai közül a legelsőnek. Egészen igazságtalan az a megállapítás, hogy egyházi gyűléseken folyton németül beszélt, pedig csak törte a német nyelvet. Tótul és németül ugyanolyan szépen, világosan és folyékonyan beszélt, mint magyarul. Az egyházi gyűléseken pedig soha másképp, mint magyarul, nem szólalt fel, kivéven ha valami magyarul nem tudó civisnek valamint meg kellett magyaráznia. Soha sem adta oda magát sem csúf önző érdekből, sem más okból pángermán szövetkezettnek. Én tizenöt álló esztendőig voltam a legközvetlenebb tanuja Trsztynszky papi működésének és soha mást mint a legkifogástalanabb magyar-érzést tőle nem tapasztaltam.

Egyébként még csak azt jegyzem meg, hogy a kivégzett német pap neve Rázga Pál volt. Megérdeml, hogy nevét kijavítsuk, mert német pap létére meghalt a magyar hazáért.

Készségesen közreadom ezt a nyilatkozatot, abban a tudatban, hogy szolgálatot teszek az igazságnak.

Szerk.

¹ Szenczi Csene Péter fordítása. (L. u. o. 211 l.)